

Presons ambulants

Els braçalets electrònics per a tenir localitzades persones en llibertat provisional són un nou sistema tecnològic alternatiu a la presó. Però, al mateix temps, una possibilitat que aixeca dubtes sobre la seva utilitat i temors sobre l'impacte en les llibertats individuals.

El 1791 el filòsof i reformador social britànic Jeremy Bentham va fer públic el seu projecte de presó ideal: l'estructura permetia que els presos sempre fossin visibles als guardians, però que aquests fossin invisibles als presos. És a dir, que totes les vint-i-quatre hores havien de passar pel tràngol de no poder fer res sense estar segurs que no els veien. Bentham deia que així la vigilància seria "permanent en els efectes, encara que fos discontinua en l'acció".

Dos segles després ja tenim presons d'aquesta mena. Però ara no són els murs que tanquen el pres, sinó que aquest porta la presó incorporada. Un braçalet que l'individu no es pot treure transmet senyals sobre la seva situació. D'aquesta forma, es pot controlar una persona en llibertat provisional, per tal de saber si abandona el territori per on es pot moure.

Del còmic a la realitat. Aquesta presó ambulante va ser ideada per un jutge nord-americà que, segons sembla, era afeccionat als còmics. Jack Love va llegir una historieta de Spiderman en què l'heroi anava amb el braçalet que li havien posat. Així el malvat Kingspin podia localitzar-lo en qualsevol moment. Love va voler passar de la historieta a la realitat. La tecnologia ho feia possible. I fins i tot permetia d'anar massa lluny i quan el 1990 empreses ja

poneses li van explicar que era factible d'incorporar-hi una càmera per veure l'individu, Love es va començar a preocupar. De Spiderman havíem passat a Orwell.

El braçalet no és ja una ficció ni un projecte. A països com els Estats Units o Suècia ja hi ha persones que han triat aquest sistema per poder viure fora de la presó tot i no tenir comptes pendants amb la justícia. Hi ha tres sistemes possibles, dels quals només s'ha portat a terme el més senzill. Consisteix en un braçalet connec-

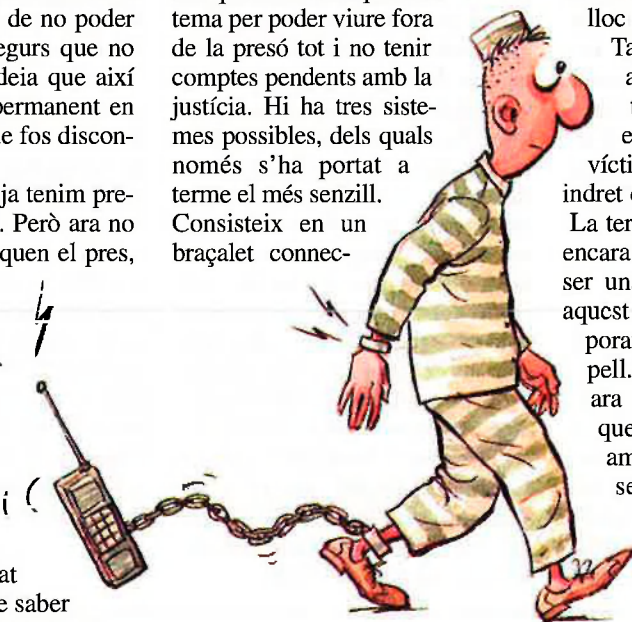
Aquest ja no està restringit a una àrea tan petita com en el cas anterior, però continua estant controlat permanentment.

Aquest sistema té l'avantatge que permet d'enregistrar el lloc on ha estat, a cada moment, la persona. Així, si hi ha un delictes, es pot saber si l'individu era en aquell lloc i a aquella hora o no hi era.

També es pot programar una alarma, si l'individu s'acosta a una lloc concret —per exemple, al domicili d'una víctima anterior, o a qualsevol indret d'accés per a ell restringit.

La tercera generació de braçalets encara és més sofisticada i podria ser una realitat cap al 2001. En aquest cas, el braçalet duu incorporat un implantament sota la pell. Pot contenir fàrmacs, com ara sedants potents. Suposem que l'individu és una persona amb antecedents per abusos sexuals amb menors. Els sensors alertarien si s'acosta a una escola i un sistema informatitzat decidiria d'injectar-li el sedant. A més, la policia podria acudir-hi immediatament per fer-se càrrec de l'individu.

Els entusiastes d'aquesta mena de mesures contra el delictes hi veuen tots els avantatges, igual que el filòsof Bentham el segle XVIII. Així, al Canadà, on el manteniment d'un pres costa uns 15.000 pessetes diàries i la població penal és de 27.000, calculen que una tercera part d'aquests presos podria dur el braçalet i això en reduiria el cost a 2.000 pessetes diàries per individu, que ell mateix podria assumir. A més de l'es-

tat a un telèfon mòdem. L'individu es pot moure en una àrea restringida, en un radi de mig centenar de metres. Quan surt d'aquesta àrea, la central de control rep l'alerta. El pres paga vuit dòlars diaris, que el compensen de l'estada a la presó.

Hi ha dos sistemes més. La segona generació de presó ambulante podria existir aviat. Utilitza una sèrie de detectors, centralitzats en un control informàtic. Cada deu segons, aquests detectors envien un senyal que permet de saber el lloc exacte on es troba l'individu.

talvi, els partidaris del braçalet destaquen que el pres podria continuar, en molts casos, la seva vida laboral i no entrar en contacte amb un ambient, com la presó, que no és el millor per a allunyar-se del delicte. També estalvia funcions i instal·lacions penitenciàries.

Mesures controvertides. Però el braçalet també té detractors. I n'és un, curiosament, el jutge Love, que fa observar que això podia acotar els drets de les persones. Sense necessitat d'entrar en components ètics, hi ha qui té dubtes sobre la utilitat de l'invent. Així, a qui s'aplicaria? No creuen lògic posar-los un braçalet i deixar anar pel carrer culpables de delictes de sang. Tenir-los localitzats no impedeix que en un cert moment puguin cometre un delicte. I tenir la prova que eren en el lloc i moment d'un assassinat no torna la vida a la víctima. Podria ser útil, potser, per a empresaris que adueixen que la seva anada a la presó posa en perill llocs de treball.

Si el pres s'escapa, només hi haurà una pista del lloc on era en el moment d'anar-se'n. Però no sembla operatiu ni barat dependre dels presos que surten dels seus límits, perquè no es poden dur a terme plans d'emergència per localitzar un pres (o més, si se'ls acut d'anar-se'n, a uns quants alhora) que ha comès delictes menors. Sobretot si la policia ja té alguns milers de persones en cerca i captura.

També consideren que sense presó no hi ha consciència de càstig. Fer una vida més o menys normal, amb restriccions, podria fer-los creure —afirmen els detractors— que no han comès delicte o que en tot cas no és gaire greu.

Segui com sigui, als Estats Units hi ha unes 85.000 persones que han triat la possibilitat de dur el braçalet per comptes d'estar a la presó. De moment, els jutges l'ofereixen a condemnats de delictes menors o per afers més greus, però que es beneficien de permisos o de llibertat provisional. També el fan servir per assegurar-se que persones pendents de judici hi assistiran el dia que les cridin.

A Suècia, l'experiència assenyalava un fracàs de només un 5%. Essent un país tan organitzat, el sistema preveu un temps molt estret per al pres. Pot anar a treballar,

comptes d'estar-se a la presó. Els jutges l'apliquen a persones amb penes inferiors a dos mesos —sovint per haver conduït embriacs.

Es possible que el braçalet sigui, en alguns casos, una alternativa interessant a la presó. Però també és un pas més cap al control del ciutadà. Com la televigilància o els arxius de dades personals, sense uns límits clars, el braçalet pot implicar un atac a la llibertat de tots els ciutadans. Imaginem quina proposta podria fer Le Pen de posar braçalet a tots els immigrants, legals o il·legals.

I amb això, un motiu més de preocupació. Empreses com Justice Electronic Monitoring Systems Inc. envien fullets de propaganda cantant les excel·lències de l'aparell. El problema pot ser que hi hagi qui no sols hi vegi un sistema de possible utilitat social, sinó un gran negoci. I aleshores, les consideracions ètiques poden perdre molt de pes.

Als EUA i a Suècia ja hi ha persones que duen braçalet per poder evitar la presó tot i tenir comptes pendents amb la justícia.

però només té una hora per a fer el trajecte des de casa i no li perdonen cap retard. Després de la jornada laboral, té una altra hora —o menys, segons els casos— per a tornar a casa. El dimecres té dues hores per a fer cursets i el dissabte i el diumenge una hora per a passejar. "L'usuari" paga menys de mil pessetes el dia per continuar treballant, estudiant i vivint a casa per

Xavier Duran

